

שמיטה (2)

וְשַׁבְתָּהּ הָאָרֶץ שְׁבֶת לָהּ. (ויקרא כה.ב)

מהי מנוחה? האם נחה בשנת השמיטה? לא ולא! בשנה השביעית האדם אינו מעבד את שדותיו, אולם האדמה ממשיכה להוציא את פרותיה ולגדל עשבים כבכל שנה ושנה. איזו תועלת יש בשביתה כזו שהאדם אינו חורש ואינו זורע, אולם האדמה ממשיכה להוציא את צמחיה ולגדל פרותיה? מבאר האלשיך הקדוש שאכן אין כוונת התורה לומר שהאדמה שובתה, שהרי היא ממשיכה בעבודתה. אלא ביאור הדברים הוא, שהארץ קונה קדושה בשביתה זו, כפי שביום השבת האדם מתקדש בכך שהוא שובת ממלאכה, כך הארץ מתקדשת בכך שבני האדם לא מעבדים אותה. אולם הרב הלל בריסק מסביר בפשטות שזוהי מנוחתה של האדמה. בשבת קודש שנצטוונו: "לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך", אין הפירוש שצריך אדם לכלוא את בהמותיו ולא להתיר להם לצאת לשדה שמא יתלשו עשבים, מלאכה האסורה בשבת קודש, משום שכלפי הבהמה אין זו מלאכה. מנוחתה של הבהמה היא שלא עובדים בה בשבת, ואילו מנוחתו של האדם היא שלא יעשה ל"ט מלאכות האסורות. ישנם אנשים שמנוחה עבורם היא שהות בבית מלון בחוסר מעש, ויש אנשים שמנוחה עבורם זה לשבת וללמוד שעות על גבי שעות ללא הפסקה.

עונג השמיטה כעונג שבת

הרמב"ן מסביר שנאמר בשבת בראשית (שמות לא. יז): **"וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפֶשׂ"**, וזו הסיבה לאיסור מלאכה ביום השבת, כך נאמר בשמיטה: **"שבת לה"**, כי היא השביעית בשנים. מכאן מסיק רבי יצחק אייזיק שר, שכמו שבשבת יש עיקר גדול של **"וקראת לשבת עונג"** (ישעיהו נח. יג), כך גם בשבת הארץ שנת השמיטה. צריכים להתענג על ה' כמו בכל שבת קודש, ולא כמו שאנו נוהגים בשנת השמיטה שחושבים רק מה מותר ומה אסור, ואיננו חושבים כיצד לשמוח ולהתענג על ה' בשבת זו! הטעם שצריך להתענג ביום השבת, הוא משום שיום זה הוא כחנוכת הבית, שאז סיים הקב"ה מלאכת בריאת העולם, והאדם מוזמן לשמחת המלך לחגוג עימו בחגיגת ביתו. וכמו כן בשנה השביעית שנאמר **"כי לי הארץ כי כגרים ותושבים אתם עמדי"**, אנו אורחים המזומנים לסעוד בכל עת על שולחן המלך.

ספר "ומתוך האור, שמיטה"

שבת לה' לשם ה'

במסכת סנהדרין (לט.) מבארת הגמרא את טעמה של מצות השביעית: אמר הקב"ה לישראל: זרעו שש והשמיטו שבע, כדי שתדעו שהארץ שלי היא. במדרש

מובא ששאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא אם אלוקים שומר שבת, כיצד הוא מוריד גשם בשבת, הרי זו הוצאה מרשות לרשות? והשיב לו רבי עקיבא שכל העולם שייך לה', וממילא הכל נחשב לחצרו, ואין זה הוצאה מרשותו לרשות אחרת. לפי זה נמצא, שבשמירת השמיטה אנו 'מתירים' כביכול לה' להוריד גשם בשבת, כי בשמירת השמיטה אנו מוכיחים שהארץ שלו, ואם הכל שלו, הרי אינו מחלל שבת. וזהו הכתוב **"ושבתה הארץ"**, וממילא מתברר **"שבת לה"**.

ספר "נפלאות חדשות"

שבת לה', להגות בתורה

הקב"ה ברא את העולם בצורה כזו שבמשך שש שנים האדם יהיה עסוק בעבודת האדמה, משום שכאשר אדם עסוק אין לו פנאי לעשות עבירות, ואילו כאשר אדם בטל ממלאכתו מביאתו הבטלה לידי חטא. אך עדיין לא יתכן שאדם יהיה עסוק כל העת רק בעבודות גשמיות, ורוחניות מה תהא עליה? מהיכן ידע היהודי את המוטל עליו, כיצד ילמד לקיים מצוות? לצורך זה נתן הבורא את שנת השמיטה, בה יוכל איש האדמה לשבות מעבודתו ולעסוק בתורה הקדושה. לפיכך אמרה התורה **"ושבתה הארץ שבת לה"**, שביתה זו של האדמה יש לה מטרה נעלה שהיא לשם ה', שיהיה פנאי לחקלאים להגות בתורה וללמוד את תורת ה', וכך ידעו איך לקיים את המצוות. ועל כך אמרו חז"ל (אבות פ"ב מ"ב): יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עוון.

ספר "ומתוך האור שמיטה" בשם "המהר"ם שיק"

אחיזתנו בארץ תלויה במידת הבטחון

וְשַׁבְתָּהּ הָאָרֶץ... שש שנים תזרע שָׂדֶךְ וְשש שנים תזמר פְּרִמָּה וְאַסְפֹּתָ אֶת תְּבוּאָתָהּ. (ויקרא כג. ב. ג.)

יש להבין מדוע שינתה התורה את סדר הדברים ואמרה: **"וְשַׁבְתָּהּ הָאָרֶץ... שש שנים תזרע שָׂדֶךְ"**, מסתבר יותר לומר להיפך: **"שש שנים תזרע שָׂדֶךְ וְשש שנים תזמר פְּרִמָּה... וְשַׁבְתָּהּ הָאָרֶץ"**, שכך סדר הדברים. יש לומר: התורה שנתה את הסדר בכדי ללמדינו אמונה ובטחון. **"תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם"**, כאשר תבואו אל הארץ ותאמינו שה' נתן אותה לכם ולא קיבלתם אותם בכוחכם ובעוצם ידכם, אז **"וְשַׁבְתָּהּ הָאָרֶץ שְׁבֶת לָהּ"**, על ידי האמונה והבטחון יהיה לכם שביתה וקיום הארץ, והשביתה תהיה לה', דהיינו בקדושה כי קדושת הארץ תשכון בתוכם ויהיה הכל לה'. רק לאחר שהיפנמנו את האמונה שכל קיומנו בארץ תלוי במידת הבטחון, אז נוכל להמשיך בששת השנים הבאות לזרוע את השדות ולקצור, לנטוע כרמים ולבצור את היבול. **"שש שנים תזרע שָׂדֶךְ"**, כאשר בשעת הזריעה תזכור תמיד שה' נתן

לך את הכוחות והיכולת לזרוע, ותבטח בו שהוא ישלח ברכה במעשי ידיך, ואז תזכה ל"וְאֶסְפָּתָהּ אֶת תְּבוּאָתָהּ".
"ספר "ומתוך האור שמיטה"

חובת ההשתדלות

"שש שנים תזרע שָׂדֶךְ... וּבִשְׁנָה הַשְּׂבִיעִית שְׁפַת שְׁפָתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ" (ויקרא כה. ג. ד.)

התורה רוצה ללמדנו שכאשר יש באפשרות האדם לעבוד, חובתו לעשות את השתדלות ואסור לו לסמוך על הנס, אמנם, כאשר, עבודתו היא נגד רצון ה' או אז אסור לו לעשות השתדלות וחובתו היא לסמוך על ה' שישלח לו את מזונו שנקצב לו. מאז שחטא אדם הראשון ונגזר עליו "בזעת אפריך תאכל לחם" צריך, האדם לעמול לפרנסתו ואסור לו לסמוך על הנס. אמנם מגיעה שנת השמיטה שבה נאסר עליו לעשות השתדלות הנחוזה, ועליו להשבית את שדותיו, חובתו היא לסמוך על הבורא שציוה אותו על כך, שהוא ישלח לו את מזונו. וכן מתבאר הפסוק: **"שש שנים תזרע שָׂדֶךְ"**, במשך שש שנים בהם העבודה בשדה מותרת, חובתך לעשות את ההשתדלות המוטלת עליך. **"וּבִשְׁנָה הַשְּׂבִיעִית שְׁפַת שְׁפָתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ"**, ואילו בשנה השביעית שבה אתה מצוה לשבות, עליך לבטוח בה' שידאג לכל מחסורך. נסיון השתדלות מזדמן לאדם בכל תחומי החיים. האם לקצר בתפילתו, או לוותר על קצה של הלכה לצורך השתדלות הפרנסה, בזמנים אלו עליו לזכור מה הוא העיקר ומהו הטפל, ולדעת שחובת השתדלות לא חלה עליו כשזה נגד רצון ה'.

"ספר "ומתוך האור שמיטה" בשם רבי משה פיינשטיין

האדמו"ר ה"בית ישראל" מגור אמר פעם שכשם שבשנת שמיטה אין מקום לשאלה "מה נאכל?" כך בכל מצוות התורה אין מקום לשאלה זו. אדם ניגש לקיים מצוה, אל לו להתעסק בשאלות מה יואכל ומהיכן יתפרנס, כי הקב"ה כבר ידאג לכך.

שש שנים תזרע שָׂדֶךְ וְשש שנים תזמר פְּרָמֶךְ (ויקרא כג. ב.)
כפילות הלשון

צריך להבין מהי כפילות הלשון: **"שש שנים תזרע שָׂדֶךְ וְשש שנים תזמר פְּרָמֶךְ"**, לכאורה היה נכון יותר לומר: "שש שנים תזרע שָׂדֶךְ ותזמר כרמך"? יש לומר: יש הבדל בין קדושת השמיטה של הירקות לקדושת השמיטה של הפירות. במסכת ראש השנה (יג:) אומרת הגמרא, שקדושת שביעית בירקות נקבעת לפי זמן הלקיטה, ואילו בפירות היא נקבעת לפי זמן החנטה, ירק שנקטף בשנה השביעית קדוש בקדושת שביעית, אף אם הוא נזרע בשנה הששית, ואילו פרי שנקטף בשביעית, אם החנטה היתה בששית, הוא אינו קדוש בקדושת שביעית. לפיכך אמרה התורה: **"שש שנים... וְשש שנים"**, כי אינן דומות שש השנים של השדות לשש שנים של הכרמים, כי לכל אחד יש חשבון שונה לגבי קדושת הפרות.

"אור החיים הקדוש"

הלכות: פירות שביעית

ירקות שרק החלו לצמוח לפני ראש השנה של שביעית, אף אם עיקר גידולם היה בשביעית, אין בהם איסור ספיחין, אך אם נלקטו בשביעית, יש בהם קדושת שביעית, שיש בהם איסור סחורה, איסור הפסד, וחובת ביעור. ספיחין שנתלשו בשנת השביעית אסורים לעולם. ספיחין שנתלשו בשנה השמינית, איסורם תלוי בתנאי הצמיחה: כל מין שגדל בשמינית כיוצא בו בהיתר, כגון ירקות חורף, גם ספיחיו מותרים, לא עשה כיוצא בו בשמינית, אסור עד חנוכה, מחנוכה הכל מותר.

"ספר "פירות שביעית"

משלי

פתגם: מים גנובים ימתקו.

חקירה: הפקעת קניין

חכמים הפקיעו את הקניין מעיקרו שאינו מועיל כלל, או שהוא מועיל, ורק אחרי שקנה הוא מתבטל מדין הפקר בית דין. (קובץ שיעורים פסחים קלה)

"ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: לפני הדין

ערב שבת בין השמשות, נכנס יהודי לבית המדרש של בעל חות דעת, כשהוא מתעטף באיצטלא רבנית וחגור באבנט, בעוד שלמעשה היה ידוע בציבור כאיש בור ועם הארץ הנוהג יוהרה ומתהדר בנוצות לא לו. אמר עליו הרב: בעצם הוא נהג לפי הדין, שכן מצינו בגמרא: עם הארץ הלוכש טלית של תלמיד חכם הריהו לו כאוכף לחמור. ובמקום אחר נפסקה הלכה בגמרא: חמור אינו יוצא בשבת בחוש באוכף, אלא אם כן היה האוכף קשור מערב שבת.

"ספר "חד וחלק" חלק א' (דף עה)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זוירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בן קארין מרים, מיכאל צ'רלי בן ג'ולייט אסתר, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליוזה, ריש'רד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטיין היימה שמחה. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה, הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא לבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מורים משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר.

